

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

СИЛАБУС

**КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВА
ДІЯЛЬНІСТЬ**

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма:	Культурологія
Освітня кваліфікація:	Бакалавр культури

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол
засідання кафедри культурології
№ 2 від «18» вересня 2020 р.

ЛУЦЬК – 2020

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 270/9		Рік навчання – 2 курс
		Семестр - III
ІНДЗ: є		Лекції – 54 год.
		Практичні (семінарські) – 54 год.
		Самостійна робота – 90 год.
		Консультації - 12 год.
		Форма контролю: залік
		Семестр - IV
		Лекції – 14 год
		Практичні (семінарські) – 14 год.
		Самостійна робота - 28 год.
Консультації - 4 год.		
Форма контролю: екзамен		
Мова навчання		Українська

ІІ. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Хмілевська Ірина Станіславівна**

Науковий ступінь:

Вчене звання: **заслужений діяч мистецтв України**

Посада: працює на умовах погодинної оплати

Контактна інформація: моб. тел. 050 8812939 *ел. адреса:* khmilevska.iryana@vnu.edu.ua

З розкладом можна ознайомитись на офіційному сайті ВНУ імені Лесі Українки, зокрема за посиланням <https://vnu.edu.ua/uk/articles/testoviy-dostup-case-files-collection>

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

У навчальному курсі розглядаються теоретичні основи просвітницької та культурно-дозвілєвої діяльності, методи та форми, сценарно-режисерські основи, художньо-самодіяльна творчість, ігрова діяльність, інформаційно-просвітницька, культурно-розважальна та художньо-публіцистична діяльність культурно-дозвілєвих установ, організація дозвілля з різними категоріями населення, а також основи менеджменту та маркетингу в культурно-дозвілєвій діяльності. Теоретичну основу курсу складає законодавча та нормативна база культурної сфери сучасної України, праці відомих фахівців у сфері дозвілля, менеджменту та маркетингу КДД і зокрема шоу-бізнесу, навчальні посібники та спеціальні періодичні видання.

Зміст дисципліни. Предмет, завдання і зміст культурно-дозвілєвої діяльності. Особливості культурно-дозвілєвої діяльності з різними категоріями населення. Методика організації групової, колективної та індивідуальної культурно-дозвілєвої діяльності. Самодіяльна творчість як форма дозвілля. Клуби за інтересами та любительські

об'єднання. Масові форми культурно-дозвілєвої діяльності. Інформаційно-дискусійні форми культурно-дозвілєвої діяльності. Видовищні форми дозвілля, їх специфіка та особливості організації. Народні свята та обряди. Режисура народних свят та обрядів. Вечори відпочинку. Гра як засіб організації дозвілля. Ведучий – організатор ігрової діяльності. Організація та управління роботою культурно-освітніх закладів.

Пререквізити

Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як «Основи культурології», «Соціокультурний розвиток людства», «Етнокультурологія», «Управління закладами культури і мистецтв» тощо.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Культурно-дозвілєва діяльність» є одержання комплексу знань відносно нових форм і методів технології культурно-дозвілєвої діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культурно-дозвілєва діяльність» є: усвідомлення сутності та змісту основних понять і категорій організації дозвілля; набуття методичних навичок організації та проведення ігрових форм дозвілєвої діяльності; закріплення практичних навичок роботи аніматора з різними віковими категоріями населення; спрямування студентів на самостійне поглиблене вивчення навчального матеріалу через рекомендовану літературу та виконання практичних завдань.

3. Результати навчання (компетентності).

Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні професійні **Загальні компетенції (ЗК).**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 8. Здатність працювати в команді.

Фахові компетенції (ФК)

ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.

ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК 6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів.

ФК 7. Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.

ФК 8. Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвілєві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу.

ФК 10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК 11. Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.

ФК 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації. Здатність до критичного усвідомлення варіативності культурологічних знань та навичок відповідно до завдань та специфіки конкретної ситуації і соціокультурних умов.

ФК 13. Здатність до професійної взаємодії з представниками інших спеціальностей, а також залучення до розв'язання культурних проблем представників громадськості.

ФК 14. Опанування теоретичних та практичних основ розвитку культурних і креативних індустрій, передусім, івент-менеджменту, арт-кураторства, екскурсійної та музейно-галерейної діяльності.

ФК 16. Здатність аналізувати специфіку Волині як пограничного регіону в етнокультурологічному та полікультурному контекстах.

А також досягаються визначені Освітньою програмою **програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН1. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

ПРН 9. Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження.

ПРН 12. Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань.

ПРН 17. Враховувати у фаховій діяльності соціальні, вікові, релігійні, етнічні, гендерні особливості, сприяти розумінню і толерантному ставленню до них.

ПРН 18. Здатність моніторити соціокультурний потенціал та креативний ресурс Волині з метою налагоджування транскордонного співробітництва та міжкультурної взаємодії.

У контексті формування вищезазначених професійних компетентностей, студенти будуть обізнані у:

- теоретично-категоріальному апараті організації та методики культурно-дозвілєвої діяльності;
 - сутності і змісті сучасних технологій організації дозвілля;
 - сучасній індустрії дозвілля та її основних напрямках діяльності;
 - формах, засобах та методах культурно-дозвілєвої діяльності;
 - методиці організації та проведення ігрових дозвілєвих заходів;
 - особливості аудиторії дозвілєвої сфери;
 - загальних тенденціях і місцевих особливостях в розвитку творчості населення, організації студій, творчих колективів, гуртків художньої самодіяльності, хобі-груп;
 - організації та проведенні ігрових та конкурсно-ігрових заходів;
 - у діяльності на збереження та популяризацію традиційної культури свого регіону.;
 - організації роботи гуртків, колективів, студій та розробці програм їх діяльності;
 - організації анімаційної діяльності для різних категорій населення, спрямованої на здійснення патріотичного, морального, естетичного виховання;
 - організації ігрових програм в туристичній, парковій, рекреаційній індустріях.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем <
--

елементи технологічного процесу КДД							
Тема 10. Етапи технологічного процесу підготовки та проведення культурно-дозвілєвої програми	9	2	2			5	РМГ/1
Тема 11. Сценарій як літературна основа масового заходу.	10	2	2		1	5	ДС/1
Тема 12. Режисерські основи культурно-дозвілєвих програм	12	4	2		1	5	ДС/1
Тема 13. Сценографія культурно-дозвілєвих програм. Колмплекс художнього оформлення масового заходу	11	2	4			5	РМГ/1
Тема 14. Музичне оформлення культурно-дозвілєвих програм	10	2	2		1	5	ДС/1
Модульна контрольна робота 2							МКР2/20
Разом за змістовим модулем 2	62	14	14		4	30	
Змістовий модуль 3.							
Форми культурно-дозвілєвої діяльності							
Тема 15. Загальна характеристика форм КДД, Видовищні форми. Шоу-програми	10	4	2		1	3	ДС/1
Тема 16. Інформаційно-дискусійні та інформаційно-просвітницькі форми КДД	7	2	2			3	РМГ/1
Тема 17. Конкурсні форми КДД. Методика підготовки та проведення	9	2	2		1	4	ДС/1
Тема 18. Вечір відпочинку як розважальна фопрма КДД. Різновиди	7	2	2			3	РМГ/1
Тема 19. Тематичні вечори як художньо-публіцистичні форми КДД	8	2	2			4	ДС/1
Тема 20. Танцювальні форми КДД. Дискотека як багатоваріантна форма відпочинку	7	2	2			3	РМГ/1
Тема 21. Концерт як видовище, Різновиди й особливості проведення	9	2	2		1	4	ДС/1
Тема 22. Масові свята та обряди як форми КДД. Особливості організації	9	2	4			3	РМГ/1
Тема 23. Фестивалі, огляди, хода.	12	4	4		1	3	ДС/1

Особливості організації та проведення							
Модульна контрольна робота 3							МКР3/20
Індивідуальне завдання							ІНД3/13
Разом за змістовим модулем 3	78	22	22		4	30	100
Змістовий модуль 4.							
Організація культурно-дозвілєвої діяльності з різними категоріями населення							
Тема 24. Загальна характеристика різних категорій населення	5	2			1	2	
Тема 25. Особливості організації КДД для дошкільнят та молодших школярів	4		2			2	ДС/3
Тема 26. Особливості організації КДД для підлітків	4		2			2	РМГ/3
Тема 27. Особливості організації КДД для юнацтва та молоді	4		2			2	ДС/3
Тема 28. Особливості організації дозвілля людей похилого віку	4		2			2	ДС/3
Тема 29. Особливості організації дозвілля для людей з особливими потребами	4	2				2	
Тема 30. Організація КДД трудового колективу	5	2			1	2	
Разом за змістовим модулем 4	30	6	8		2	14	
Модульна контрольна робота 4							30
Змістовий модуль 5.							
Основи управління в культурно-дозвілєвій діяльності							
Тема 31. Особливості державного управління культурою	4	2				2	
Тема 32. Фінансово-економічна діяльність культурно-дозвілєвих закладів	4		2			2	РМГ/3
Тема 33. Матеріально-технічне забезпечення та гостподарська діяльність установ культури	5		2		1	2	ДС/3
Тема 34. Організаційна діяльність клубних установ. Планування, облік, звітність.	8	2	2			4	РМГ/3

Тема 35. Сучасний фахівець закладу культури. Кваліфікаційна характеристика	5	2			1	2	
Тема 36. Маркетинг у сфері культурно-дозвілєвої діяльності. Ринок і культура. Реклама	4	2				2	
Модульна контрольна робота 5							МКР5/30
Індивідуальне завдання							ІНД3/19
Разом за змістовим модулем 5	30	8	6		2	14	
Усього годин	270	68	68		16	118	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, ТР – тренінг, ІНДЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, П - проект, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів з курсу «Культурно-дозвілєва діяльність» включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до виступів на семінарах, а також вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістовного модуля. Нижче наводиться орієнтовна тематика завдань для самостійної роботи студентів.

6. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов’язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомні причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету. Студент може перескладати теми в разі відсутності на занятті з поважної причини.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (глосарій, творча робота, сценарій, проект) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Підсумковий залік та екзамен проводиться в терміни, визначені деканатом у 3 та 4 семестрах. Студентам, що не з'явилися на підсумковий контроль з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку/екзамену відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання сценаріїв та проектів. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

7. Підсумковий контроль

Розподіл балів, які отримують студенти

III семестр

Поточний контроль (max = 40 балів)				Модульний контроль (max = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	МКР 3	100
9	7	11	13	20	20	20	

IV семестр

Поточний контроль (мах = 40 балів)			Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількіст балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	100
12	9	19	30	30	

Максимальна кількість балів,

яку може отримати студент за види навчальних робіт у III семестрі

Практичні заняття – (за роботу на одному занятті – 1 бал (всього 27 балів);

індивідуальне навчально-дослідне завдання – 13 балів;

модульна контрольна робота № 1 – 20 балів;

модульна контрольна робота № 2 – 20 балів.

модульна контрольна робота № 3 – 20 балів.

Максимальна кількість балів,

яку може отримати студент за види навчальних робіт у IV семестрі

Практичні заняття – (за роботу на одному занятті – 3 бали (всього 21 бал);

індивідуальне навчально-дослідне завдання – 19 балів;

модульна контрольна робота № 1 – 30 балів;

модульна контрольна робота № 2 – 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точку зору на проблему;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння робити висновки, узагальнення.

Самостійне завдання:

- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

Формами підсумкових семестрових контролів є залік та екзамен. Метою підсумкових контролів є формування практичних навичок та професійних компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків, які проходить у формі співбесіди та аналізу виконаних творчих завдань.

8.Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

9. Перелік питань до іспиту

1. Поняття дозвілля та його види
2. Ведучий як організатор ігрової дії. Професійні вимоги до ведучого гри. Виступити в ролі ведучого.
3. Зміст, форми і методи КДД.
4. Рухливі та малорухливі ігри. Методика підготовки та проведення. Виступити в ролі ведучого гри.
5. Загальна характеристика різних груп населення, методика вивчення їх дозвіллевих інтересів.
6. Інтелектуальні ігри, їх характеристика. Методика підготовки та проведення. Виступити ведучим ігрового аукціону.
7. Індивідуальні форми культурно-дозвіллевої діяльності. Методика організації індивідуальних форм у КДД.
8. Розробити сценарний план сюжетно-ігрової програми (на вибір).
9. Інноваційні форми КДД. Роль клубного кафе в організації дозвілля.
10. Організація КДД для людей з особливими потребами.
11. Розробити програму заходів для людей з особливими потребами.
12. Конкурсно-розважальні форми дозвілля, їх класифікація.
13. Методика підготовки і проведення КВК.
14. Розробити програму і завдання КВК.
15. Клубна ігротека в КДД.
16. Ігровий майданчик. Комп'ютерні технології в ігровому дозвіллі.
17. Масові свята, їх класифікація та характеристика. Розробити програму свята села, міста (на вибір).
18. Вечори відпочинку, їх особливості і різновиди.
19. Розробити програму молодіжної дискотеки : Тим кому за...
20. Методика організації дозвілля для підлітків і його особливості.
21. Розробити конкурсну програму «Козацькі забави».
22. Свята народного календаря в організації КДД.
23. Розробити сценарний план Новорічного масового заходу (на вибір).
24. Методика організації КДД з людьми похилого віку.
25. Розробити програму заходів (Волонтерська діяльність).
26. Методика організації сімейного дозвілля.
27. Розробити програму Дня родини.
28. Методика КДД з молоддю. Основні форми роботи.
29. Розробити програму Дня Молоді.
30. Актуальні напрямки КДД на сучасному етапі.
31. Тематичні вечори і їх класифікація.
32. Розробити сценарний план тематичного вечора (на вибір).
33. Організація КДД з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку.
34. Розробити програму дитячого ранку : «Ой, хто, хто Миколою любить».

35. Соціально-культурна цінність дозвілля, його роль у формуванні особистості.
36. Розробити програму молодіжної вечірки.

10. Рекомендована література

1. Бабенко Н. Б. Соціально-культурний потенціал сімейного дозвілля / Н. Б. Бабенко // Український соціум : Науковий журнал. - 2005. - N 5/6. - С. 102-111.
2. Бех І. Д. Концепція виховання особистості // Рідна школа.-1991.-№ 5.
3. Бочелюк В. Й. Дозвіллезнавство: Навчальний посібник / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 208 с.
4. Волкова Л. И. Вечера и дни отдыха в клубе. М.: 1981 – 114 с.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу. У 2-х кн. – К., 1991.
6. Воспитание увлечением: формирование и деятельность клубных объединений. – М.: Профиздат, 1987. – 159 с.
7. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / За ред. Ю. І. Саєнка. – Київ: ВАІТЕ, 2007. – 143 с.
8. Генкин Д.М. Конович А.А. Сценарное мастерство культпросветработника. – М., 1984.
9. Герладжі Ф.П. Режисюра театралізованих видовищ, народних свят та обрядів: Навчальний посібник. – Рівне: РДІК, 1977. – 144 ст.
10. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття”) // Освіта. – 1993. С.44-46.
11. Доронкина Е.Г. Теория и практика организации рекреационной деятельности в США: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. М., 1990.
12. Дюмазедье Ж. Досуг как сфера духовной деятельности. М.: Книга, 1987.
13. Енциклопедія українознавства. Львів, 1993. – Т. 1-4. –1994.
14. Жарков А.Д. Организация культурно-просветительной работы. – М.: Просвещение, 1989. –237.
15. Зернецька О. Нові засоби масової комунікації (Соціокультурний аспект).- К., 1993.
16. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К., 1990.
17. Історія релігії в Україні. – К., 1996. – Т.1.
18. Історія України; нове бачення. – К., 1996. – Т.1.
19. Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. – М., 1978.
20. Камаева Г.И., Позднякова Т.С. Подросток в клубе. – М. : Профиздат, 1985. – 144 с.
21. Кацинська Л.Л.,Кривко М.П. та ін. Управління виховною діяльністю школи. Рівне.1995. - 88 с.
22. Кімел М. Гендероване суспільство/ Пер.: С. Альошкіна; Ун-т штату Нью-Йорк, Стоуні Брук, Міжнар. фонд "Відродж.". — К. : Сфера, 2003. — 478 с.
23. Киричук О.В. Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України // Рідна школа. – 1994. - № 5.
24. Кирсанов В.В. Социально-педагогические проблемы организации досуга за рубежом. Харьков: ХГИК, 1998.
25. Климник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К.,1994. –Кн. 1,2.
26. Климець Ю.Д. Купальська обрядовість на Україні. - К.,1990.
27. Клубоведение: Учебное пособие для институтов культуры, искусств и факультета культурно-просвет. Работы пединститутов / Под ред. С. Н. Иконниковой, В.И.Чепелева. – М.: Просвещение, 1979. – 397 с.
28. Кнебель М.О. Слово в творчестве актера. М., 1954.

29. Кононенко П.П. Українознавство. – К., 1994.
30. Концепція національного виховання. // Освіта. -1994.- 26 жовтня.
31. Красовицький М.Ю. Виховна робота в школі: досвід, проблеми. - Київ: Освіта,1992.
32. Кротова Ю. Н. Становление и развитие педагогики досуга в США и Великобритании: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.05. - СПб.,1994.
33. Культура досуга / В. М. Пича, И. В. Бестужев – Лада, В. М. Димов и др. – К.: Из-во при Киевском университете, 1990. – 240с.
34. Культура управління: Навч. посіб. / П. Е. Герчанівська, К. М. Лемківський, І. Федорова.— К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка»», 2005. - 152 с.
35. Культурна політика України. Аналітичний огляд [Електронний ресурс] / [О. Гриценко, Г. Андрес, І. Булікіна та ін.] / Український центр культурних досліджень. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/2007_analiz_6_1.php (станом на 30.03.2014).
36. Культурне відродження України. – Львів, 1993.
37. Кутельмах К. Календарно-побутова обрядовість на Україні. Традиції і сучасність. – К., 1983.
38. Кутузова Г. І. Культурно-дозвілєва діяльність: навч. посіб. для студ. Вищ. навч. закл. / Галина Іванівна Кутузова. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013. – 252 с.
39. Мамбеков Е.Б. Организация досуга во Франции: анимационная модель. Дис... канд. пед. наук: 13.00.05. СПб., 1992.
40. Марценюк Т. Гендерова робота: як ринок праці та хатня робота конструюють гендер // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. – К.: Критика, 2013. – С. 77-96.
41. Моргунов Б. Г. Законы звучащей речи. М: Россия, 1986 – 76 с.
42. Мороз З.П. Українська драматургія і театр. Др.пол XIX ст. К., 1950.
43. Мочалов Ю.И. Композиция сценического пространства. М.: Просвещение, 1981.- 239с.
44. Нельга Т. О. Культура вільного часу: спроба визначення та умови розвитку в сучасному українському суспільстві / Т. О. Нельга // Український соціум : Науковий журнал. - 2007. – Н. 5/6. - С. 37-43.
45. Обертинська А.П. Масові ігри та свята. К., Вища школа. 1980.- 180 с.
46. Орієнтовані посадові обов'язки заступника директора з виховної роботи. – інформ. збірник М О України.- 1992. - № 23.
47. Орієнтовані посадові обов'язки педагога-організатора по роботі з дитячими об'єднаннями та організаторами.- інформ. збірник МО України. - 1992.- № 23.
48. Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. - К.: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. - 192 с.
49. Петрова Э. И. Психолого-педагогические условия формирования духовных интересов участников клубных объединений / Автореф. – КПН . – М., 1989. –
50. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник. – К.: Кондор, 2005. – 408.
51. Петрова І. В. Культурно–дозвілєві практики населення сучасної України: тенденції та пріоритети / І. В. Петрова // Культура і сучасність: альманах. – 2011. – № 1. – С. 108 – 113.
52. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури: Навч. посіб. - 4-те вид., випр. і доп. - К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.— 359 с.
53. Положення про середній загальноосвітній навчально-виховний заклад // Освіта.- 1993.- 3 вересня.

54. Пономарьов А. Українська етнографія.- К., 1994.
55. Психологія і педагогіка життєтворчості. Навч.метод.посібник.- К.,1992.- 792 с.
56. Романова А.Д. Детские клубы – центры внешкольной и внеклассной воспитательной работы. – К. – Рад.школа., 1982.-170 с.
57. Самотулка Т. Історія України в іграх. Київ-Нью-Йорк, 1995.-347с.
58. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
59. Смирнова Е.И. Клубные объединения. – М.: Просвещение, 1977. – 114 с.
60. Станиславский К.С. Собр.соч.М., 1954-1961.
61. Стеббинс Р.А. Свободное время: к оптимальному стилю досуга: (Взгляд из Канады) // Социс. – М., 2000. № 7.
62. Стрельцов Ю.А. Методика воспитательной работы в клубе. – М. Просвещение., 1979. – 224 с.
63. Тарасюк Н.М. Педагогические условия совершенствования деятельности молодежных клубов по развитию социальной активности /Автореф. – КПН . – М., 1985. –22с.
64. Тартаковская И. Н. Гендерная социология. — М.: ООО «Вариант» при участии ООО «Невский Простор», 2005. — 368 с.
65. Тофлер О. Особистість майбутнього // Генеза. – 1996. - №4.
66. Тригодин В.Е. Педагогика клубной работы. – М.: Сов. Россия, 1984. – 230 с.
67. Триодин В.Е. Педагогика клубной работы. – М.,1984.
68. Туманов И.М. Режиссура массового праздника и театрализованного концерта. Л., 1974.
69. Українознавство в розбудові держави. К., 1994.
70. Українська культура: історія і сучасність. – Львів, 1994.
71. Українська та зарубіжна культура // За ред. М. Заковича. – К., 2000.
72. Фролова Г.И. Организация и методика клубной работы с детьми и подростками: Уч.пособие для студентов инстит. культуры. – М.: Просвещение, 1986. –100 с.
73. Хмільєвська І. С. Народна гра – елемент нематеріальної культурної спадщини весняних святково-обрядових дійств / І. С. Хмільєвська // Матеріали І Всеукраїнської очно-заочної науково-практичної конференції «Традиції та інновації в підготовці фахового молодшого бакалавра сфери культури і мистецтва. Сучасний фахівець соціокультурної сфери: зміст та методи його підготовки» (Гадяч, 23-24 квітня 2020). – Гадяч : Гадяцький коледж культури і мистецтв імені І. П. Котляревського. – С. 125-132.
74. Цимбалюк Н. М. Еволюція дозвілля в контексті соціологічних категорій [Текст] / Н. Цимбалюк, Ю. Яковенко // Психологія і суспільство : Український науково-економічний та соціально-психологічний часопис. – 2004. - № 2. - С. 118 – 124.
75. Цимбалюк Н. М. Заклад культури клубного типу як соціальна організація // Культура і сучасність. – К.: ДАКККМ, 2001. - С.122-129.
76. Цимбалюк Н. М. Організація та методика культурно-дозвілєвої діяльності. – Ч.1. Теоретичні основи культурно-дозвілєвої діяльності. – К.: ДАКККіМ, 2000. – 145 с.
77. Цимбалюк Н. М. Соціологія дозвілля: Навчальний посібник. – К.: ДАКККіМ, 2002. – 214с.
78. Цьось А. В. Українські народні ігри та забави: Навчальний посібник.- Луцьк: Надтир'я, 1994. – 96 с.
79. Черкашина Л., Шевченко А. Про українську популярну музику і не лише про неї // Філософська і соціологічна думка. – 1990. - № 9. – С.51-53.

80. Чечель О. Державна політика у сфері культури як елемент стратегії національної безпеки України. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2017. № 2. К.: Міленіум. С. 23-28.
81. Шараев И. Г. Режиссура эстрады и массовых представлений. М., Просвещение. 1986.- 460 с.
82. Шейко В. М. Історія української художньої культури: Підручник для студ. вищ. навч. закл. мистецтва і культури / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська; Харківська держ. академія.
83. Яновская М. Т. Творческая игра в воспитании младшего школьника. М., Просвещение, 1974 – 48 с.